ఇల జరిగిన కళ్యాణం

పాలకోడేటి సత్యనారాయణరావు

ఆ పెంకు టింటిముందే రిక్షాదిగాం నేనూ, సూర్యమూ.

నేను రిక్షావాడికి డబ్బులిస్తోంటే, సూర్యం ఆ ఇంటిని పరిశీలించటం పూర్తి చేశాడు. రిక్షా వెనక్కువెళ్లిపోయింది. అప్పుడన్నాడు సూర్యం. తన పరిశీలనా ఫలితాన్ని ఒకే మాటలో తెలియజేస్తున్నట్లుగా : 'మంచి వ్యాపారంలాగానే ఉంది ఇది !' అని.

ఉలికిపడ్డాను నేను - ఎందుకన్నాడు ఆ మాట అని !

రిక్షా దిగగానే ఆ ఇంట్లోకి వెళ్లిపోదమన్న ఆత్రుతను చంపుకొంటూ అక్కడే నిలబడిపోయి అడిగాను సూర్యాన్ని - "ఎందుకంటున్నావ్ అలాగ ?" అని.

"చూస్తే తెలీటంలేదూ ! ఇంత పెద్ద పెంకుటిల్లు, ఇంటి ముందు చిన్నతోట. ఇంటికి ముందు ఈ గేటు. గేటుకు ఈ బోర్డు. అబ్బో, బాగానే సంపాదించి ఉంటాడు

సూర్యం అంటున్నది నిజంలాగానే ఉంది. పరిశీలించి చూస్తోంటే ఈ మాత్రంగా ఉండాలంటే బాగానేఉండి తీరాలి. అయినా... ఇదంతా.. ఈ'వ్యాపారం' వల్లే ?.. అయి ఉండకపోవచ్చు ! అదే అన్నాను సూర్యంతో.

సూర్యం నవ్వాడు ! "నువ్వు ఉత్తపిచ్చాడివిరా ! ఇల్లు చూడు. కొత్తగా కట్టినట్లు లేదూ ? ఇంత పెద్ద ఇంటిని ఇంతకు మునుపు ఎపుడైనా ఈ వీధిలో చూసిన గుర్తుందా నీకు, చెప్పు ?" అనడిగాడు సూటిగా.

నిజమే - ఈ వీధిలో రోజూతిరిగాల్సిన పనేమీనాకు లేదుగానీ వచ్చిన సంవత్సరాలలో ఎప్పుడు ఇంత పెద్దఇంటిని ఈ వీధిలో చూసిన గుర్తులేదు.

అంటే....సూర్యం అంటున్నది నిజమేనా ? ?

"ఇంకా సందేహం దేనికి ? నేను చెప్పింది నిజమయిఉంటుంది. ఈ రోజుల్లో నాకు తెలిసినంతవరకు పెట్టుబడిలేని వ్యాపారాలు రెండే ఉన్నాయిరా ! ఒకటి పెళ్లిచేసుకోవటం... పెళ్లి చేసుకొంటామని చేప్తే చాలు, ఆ వ్యాపారంలో నీకు వేలకొద్దీ లాభాన్ని సంపాదించి పెట్టడానికి ఆడపిల్లల తండ్రులు కట్నాల సంచులు చేతిలో పట్టుకొని సిద్ధంగా ఉంటారు.. ఇక రెండో వ్యాపారం....ఇదిగో, ఇదే పెళ్లిచేసుకొనే వయసయిపోయిందిగాబట్టి, ఇక పెళ్లిళ్లు చేస్తామంటూ మారేజ్ బ్యూరోలు పెట్టుకోవటమే ! పాతకాలంలో పెళ్లిళ్ల పేరయ్యలు అంటూ ఉండేవారు! అటు ఆడాళ్లదగ్గర, ఇటు మగాళ్లదగ్గరా కూడా డబ్బుగుంజటం ఒక్కటే వాళ్లపని. ఆ పెళ్లిళ్ల పేరయ్యకే ఇదికొత్త పేరు - మారేజ్ బ్యూరో ! పెట్టుబడిలేని రెండో వ్యాపారం ...!"

సూర్యం అంటున్నది సరిగ్గానే ఉన్నట్లుతోస్తోంది నాకు. వాడిమాటల్లో రవ్వంత నిజం కూడా ఉందన్నట్లు ఆ గేటుమీద బోర్డుకటి - 'యాజీ మారేజ్ బ్యూరో.... స్వర్గంలో కుదరని పెళ్లిళ్లను ఇక్కడ కుదురుస్తాం !' అని ! !

'మేరేజెస్ ఆర్ మేడ్ ఇన్ హెవెన్' అని సూక్తి. అక్కడ కుదరని పెళ్లిళ్లను ఇక్కడ ఆయన కుదురుస్తాడట ! ఎంతధైర్యమో అలా చెప్పుకోవడానికి !

క్షణం ఆగి అన్నాను - "పోనీ, వెళ్లిపోదామేమిట్రా ?"

"నీ ఇష్టం. నాకు ఇలాటివి ఇష్టముండవని ముందే చెప్పాను. విన్నావుకాదు. మూతి మీద మీసం పెరిగినమగాళ్లం. మనకు పెళ్లి కాకపోవటమేమిట్రా అంటే విన్నావుకాదు. ఇక్కడికి లాక్కొచ్చావు. ఇపుడు వెనక్కువెళ్లిపోదాం అన్నా, నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు !" సూర్యం మళ్లీ తన ఉపన్యాసాన్ని ప్రారంభించాడు.

తప్పుచేశానా అనిపించింది, నిన్న ఉదయం పేపరుచూసినప్పటినుంచీ మనసులో ఇదే ఆలోచన నన్ను వెంటాడుతోంది. అందుకే ఇలా వచ్చాను !

చెప్పుకోవాలంటే సిగ్గుగాఉంది. కానీ నిజం మరి. ఏం చెయ్యను. నాకు కట్నం తీసుకోకుండా పెళ్లిచేసుకోవాలని ఉంది. ఆఫీసులో ఖాళీఉన్నపుడల్లా పేపరు తిరగెయ్యటం నాహాబీ. ఏరోజుపేపరు చదువుతున్నా ఈ మధ్యకాలంలో కట్నాల కోసం కాల్చి చంపెయ్యటాలే వార్తలుగా ఉంటున్నాయి. ఇచ్చిన కట్నం చాలలేదని కొందరు. ఇస్తానన్న కట్నం ఇవ్వలేదని ఇంకొందరు. అది చెయ్యలేదు. ఇదివ్వలేదని మరికొందరు. కారణం ఏదైతేనేం, ఆడపిల్లల్ని కాల్చుకుతినడం ఎక్కువయిపోయింది. ఇదివరకు ఇలాటి వార్తలు ఉత్తరాది ఊళ్లకే పరిమితంగా ఉండేది. ఇపుడు మన ఆంధ్ర జనం కూడా ఈ విషయంలో ముందునే ఉంటున్నారు. ఆలోచిస్తోంటే అనిపిస్తోంది.—ఎందుకివ్వాలి ఆడాళ్లకట్నం చెప్పండి ! ఒకే పుట్టుక పుట్టాంగదా, మరి వాళ్ల తక్కువేమిటి, మన మగాళ్ల ఎక్కువేమిటి ? ఇవే ప్రశ్నలు నన్ను నిలవనిచ్చేవి కావు.

ఒక రోజున ఇవే ప్రశ్నలు ఆఫీసులో అడిగాను. ఎదురు సీట్లో టైపుచేసే సుందరి ఉలికిపడింది-" "ఈరోజుల్లో కట్నం తీసుకోనివాడిని మగాడని ఎవ్వరూ అనుకోరు !" అంది తన నిశ్చితాభిప్రాయాన్ని వెల్లడిచేస్తూ.

ఈసారి ఉలికిపడటం నా వంతయింది.

"ఏమో మరి: మా ఆయన పాతికవేలుతీసుకొన్నాడు. ఆ విషయం చెప్పుకోవాలంటేనే నామోషీగా ఉంది. నాకిప్పటికీ .... మేనమామకొడుకు కాబట్టి పాతిక వేలే ఇచ్చారుగానీ, అదే మాలో.... మా ఆయనలా ఇంజనీరింగ్ చదివితేచాలు, లక్ష ఇచ్చుకోవల్సిందే !" అంది సుందరి - తనమొగుడ్ని, తక్కువకట్నం తీసుకొన్న కారణంగా అసలు మగాడేకాదని జమకట్టేస్తూ.

రెండో రోజున సుందరి లేనపుడు మా సెక్షన్‌లోనే పనిచేస్తున్న పెళ్లికాని పిల్ల జానకితో ఆ విషయం ప్రస్తావించాను— "మీరన్నది నిజమే ! అందుకే ఇలా టిగొడవలన్నీ దేనికని, నేనెప్పటినుంచో రికరింగ్ డిపాజిట్ వేస్తున్నా ! నెలకు అయిదొందలు... ఇంకో రెండేళ్లువేస్తే.... పాతైవేల వుతుంది. అప్పుడు సుఖంగా పెళ్ళిచేసుకోవచ్చు!!" అందావిడ.

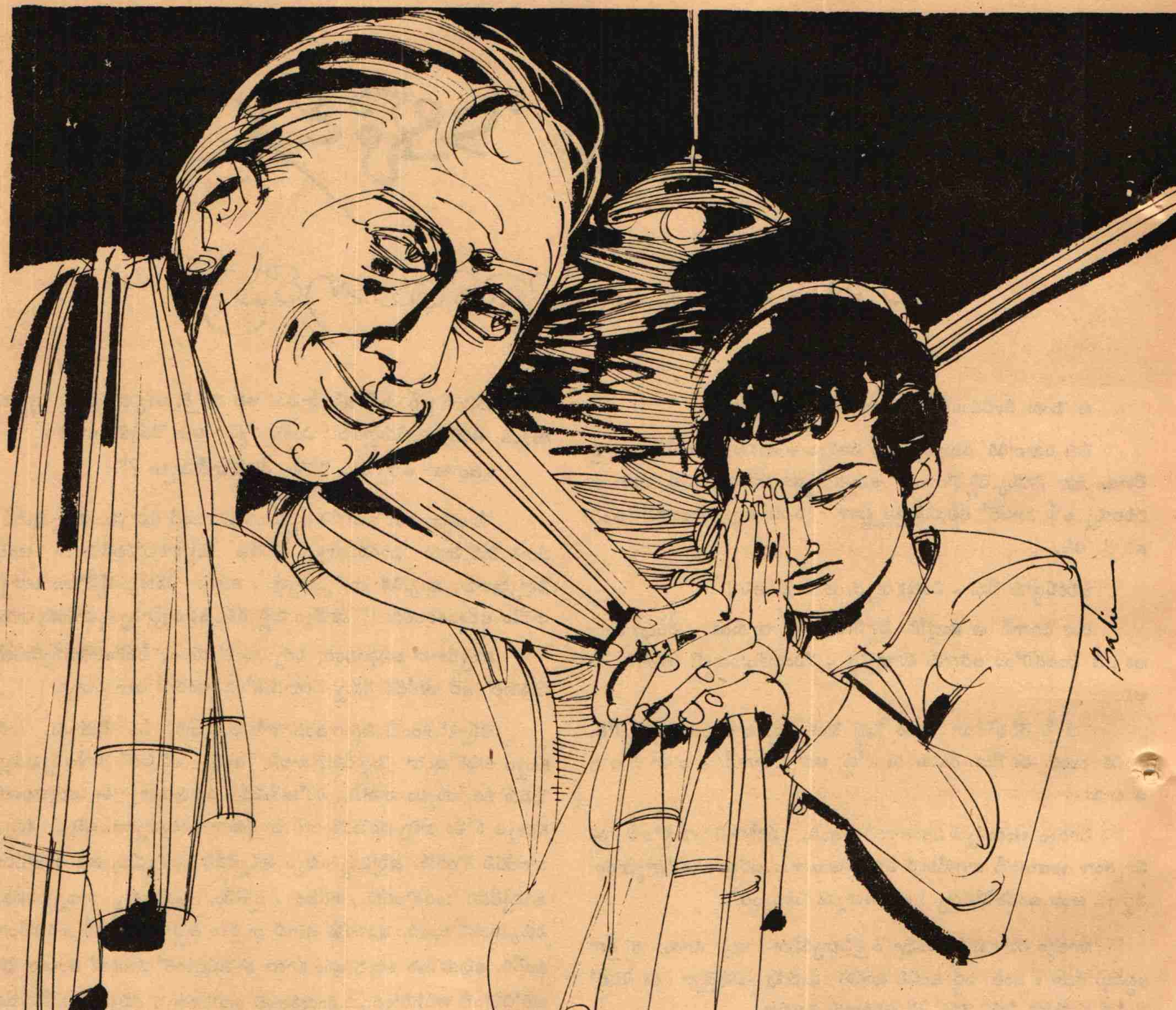

'మహాతల్లీ నీకెంత ఓపికే!'' అనుకున్నాను మనసులో.

అసలు ఇలాటివిషయం ఈ ఆడవాళ్ళతో ప్రస్తావించటమే తప్పనిపించింది. లేకపోతేఏమిటి ?- కట్నం తక్కువతీసుకొన్నాడని ఒక ఇల్లాలు బాధపడుతోంటే, తనెక్కువ కట్నం ఇవ్వాలని ఇంకో ఇల్లాలు బాధపడుతోంది. అంతేగానీ, అసలు కట్నం ఇవ్వటం తప్పు అని ఏఒక్కరు అనుకోవటం లేదు. - కట్నం గురించి ఇంకా ఏమైనా అన్నానంటే 'ఒకసారి మీరు మెడికల్ చెకప్‌కు వెళ్లిరండి ! మీకు మెంటల్‌గానో, ఫిజికల్‌గానో ఏదో తేడాఉండి ఉంటుంది! అనేస్తారు జనం !

అందుకే కట్నం తీసుకోకూడదని నిర్ణయించుకొన్నా, ఆ నిర్ణయం గురించి పైకి చెప్పుకోవాలంటే భయంగా ఉంది, సిగ్గుగాఉంది.

నిన్న ఉదయం పేపర్లో-'యాజీ మారేజ్ బ్యూరో' వారి ప్రకటన చూశాను తెలిసినవాళ్ళతో చెప్పుకోలేని విషయాన్ని తెలియని వాళ్ళతో చెప్పుకోవటం చిత్రంగా ఉంటుంది! ఎదుటివ్యక్తి మనకు పరిచితుడు కాకపోవటం ఒక్కోసారి మేలే చేస్తుంది కాబోలు! అందుకే ఈరోజు ఈ ప్రయాణం ఇక్కడికి !!

అయినా-ఇంతదూరం వచ్చి వెనక్కు వెళ్ళిపోవటం ఏమిటి ? అనుకొంటూ ముందుకే కదిలాను. అయిష్టంగానే సూర్యం కూడా నాతో వచ్చాడు.

గేటు బయట దగ్గరున్న కాలింగ్‌బెల్ నొక్కి ఇంట్లోకి వెళ్లాము.

వసార దగ్గరకు వచ్చేసరికి లోపల్నించి రుద్రాక్షమాలతో, నుదుటిమీద విభూతితో, ఎర్రరంగు పట్టు పంచెతో అరవై ఏళ్ళ వయసున్న ఆయన వచ్చారు. ఆయనే కాబోలు 'యాజి'....అదే సోమయాజి, కాకుంటే సోమయాజులు !

''నమస్కారం'' అన్నాను నేను విషయాన్ని ఎలా అడగాలో, ఎలా కదపాలోకూడా తెలీటంలేదు. ఎప్పుడూ ఎరగని పరిస్థితి ఇది. అసలు నాముందు ఇంకోవ్యక్తి ఇలావచ్చి ఉంటాడా అన్నదీ సందేహంగానే ఉంది నాకు!

మాకు ప్రతినమస్కారం చేస్తున్నట్లుగా చెయ్యి ఎత్తారాయన. క్షణం ఆగి అన్నారాయన ''ఫారం నింపటానికి వచ్చారా ?''

నాకు అర్థంకాలేదు, ఇక్కడ ఫారాలేమిట్రా అనుకొన్నా !

ఆయనే వివరించారు. ఆ బ్యూరోలో పెళ్ళికొడుకుల, పెళ్ళి కుమార్తెల వివరాలు సవివరంగానే రాసి ఉంచుతారు. ఇవన్నీ స్వయంగా వాళ్లు కానీ వాళ్ళ

వాళ్లగాని రాసి ఇవ్వాలి. సంతకంచేసి మరీనూ! ఇలావచ్చిన వివరాలన్నీ నమోదవులాయన్నమాట. నమోదు చేసుకోవటానికి ఏఫీజూ చెల్లించనక్కర్లేదు కాని ఇంతకితమే నమోదయిన వారి వివరాలు చూడాలంటే మాత్రం అర్ధనూటపదహార్లు చెల్లించాలట!!

అయనా సంగతి చెప్తోంటే నేను సూర్యంకేసి చూడలేదు. కాని నాకు సూర్యం ఏమనుకుంటూ ఉంటాడో తెలుస్తూనే ఉంది-'పెట్టుబడిలేని వ్యాపారం!'

సూర్యంకేసి చూశానంటే నాలోఉన్న నిర్ణయం దెబ్బతినేయవచ్చు. అందుకే అటుకేసి చూడకుండానే నేను ఫారం అందుకొని అన్ని వివరాలు రాసిఇచ్చాను. పేరు, వయసు, చదువు, ఉద్యోగం, కులం, గోత్రం, కావాల్సిన కట్నం, వధువుకు ఉండాల్సిన అర్హతలు వగైరాలన్నీ...కావాల్సిన కట్నం దగ్గర 'అక్కర్లేదు!!' అని రాసి అండర్‌లైన్ చేశాను. వధువు 'నచ్చితేచాలు' అన్నమాట కూడా రాశాను.

ఆ ఫారమ్ అందుకొన్నారాయన. అన్నీ చదువుకుని "సంతోషం" అన్నారు.

క్షణం తర్వాత అడిగాను. "మీదగ్గర ఇప్పటికే నమోదయినవి చూడాలని వుంది." అంటూనే జేబులోంచి డబ్బుతీశాను. ఆయన అడగకముందే ఇచ్చేస్తే మంచిదిగదా నని!

"అవి చూడాలంటే రెండు నిబంధనలున్నాయి నాయనా! ఒకటి-నేను చూపించే వధువులలో ఎవరూ నచ్చకపోయినా మీడబ్బు మీకు తిరిగి ఇవ్వం! రెండోది, ఈ వధువుల్లోంచి మీకెవరైనా నచ్చి అది వివాహానికిదారితీస్తే నాకు వెయ్యి న్నూట పదహార్లు ఇచ్చుకోవాలి మీరు. సమ్మతమైతే..." ఆగిపోయారాయన.

'సమ్మతమే' అన్నట్లు తల వూపాను. ఆయన వెంటనే లేచి ఇంట్లోకి వెళ్లారు. ఆయనలా వెళ్ళగానే సూర్యం మొదలుపెట్టాడు- "చెబితే విన్నావుగాదు. ఇపుడు అర్ధనూటపదహార్లట. అప్పుడు మళ్ళీ వెయ్యిన్నూటి పదహార్లట!...బాగుందా ?"

'ఊరుకో!' అన్నట్లు సైగచేసి వాడి నోరునొక్కాను.

లోపల్నుంచి ఆయన వస్తున్న చప్పుడు వినిపించి వాడే ఊరుకొన్నాడు. ఆయన రెండు పెద్ద ఫోటో ఆల్బంల వంటివి తెచ్చి మాముందు పడేశారు. వాటిని అందుకోబోయేముందు అక్కడ నేను యాభై ఎనిమిద లెక్క పెట్టి మరీ ఉంచాను. ఆతర్వాత ఆల్బం అందుకొన్నాను.

ఒక్కో పేజీ తిరగేస్తోంటే నాకు ఒక్కో జీవితసత్యం ఎదురవుతున్నట్లుగా ఉంది—పద్దెనిమిదేళ్ళనుంచి నలభై ఏళ్ళ వయసువరకూ ఉన్న వధువులు వరుసగా క్యూలో నిలబడినట్లుగా ఉంది. ఎందుకు కావటంలేదు ఇందరికీ పెళ్ళిళ్ళు? ఎక్కువ కారణం-కట్నమే! 'ఇవ్వగలిగిన కట్నం' అని ఉన్న ప్రతిచోటా ఆ సంఖ్య ఐదు వేలు దాటటంలేదు. ఏ ఒకరో ఇద్దరో మరింత మొత్తాన్ని వేశారు. ప్రతి పేజీలోను ఓ ఫోటో ఆ ఫోటోకింద వారి వివరాలు....అన్నీ తిరగేస్తూ ఉండిపోయాను.

ఒక పేజీలో—జానకి ఫోటోకూడా ఉంది. కాని ఇవ్వగలిగిన కట్నాన్ని మాత్రం 'పదివేలు' అనే రాసి ఉంది. అంటే మిగతా నలభై వేలు బ్లాక్‌లో ఇస్తుంది కాబోలు! నవ్వొచ్చింది నాకు!!

నా నవ్వును ఎలా అర్థం చేసుకున్నారో కాని, చిన్న ప్రశ్నమాత్రం సూటిగా అడిగారు-"దేనికి బాబూ నవ్వుతున్నావ్?"

అబద్ధం చెప్పటం ఎంత కష్టమో నాకు అపుడర్థం అయింది. అతకగలిగే అబద్ధాన్ని అందంగా అల్లటం కొందరికే చేతనవుతుంది కాబోలు!

"కట్నం ఇవ్వటం పుచ్చుకోవటం నేరంకదా ఈరోజుల్లో...మరి, మీరేమో ఇంత పబ్లిగ్గా కట్నం గురించి రాశారే!" అన్నాను.

ఆయన నవ్వారు"మనవాళ్ళు చట్టాల్ని చెయ్యడంలో సిద్ధహస్తులే. కాదనను! కాని ఆ చట్టాల్ని చేసే పెద్దమనుషులే లక్షలకొద్దీ కట్నాలుపోసి మరీ తమ కుమార్తెల పెళ్ళిళ్ళు చేస్తున్న రోజులివి! ఆ చట్టం ప్రచురితమైన కాగితంపాటి విలువకూడా ఆ చట్టాలకు లేదన్న సంగతి మీకు చెప్పాలా చెప్పండి!" అన్నారు.

సూటిగా ఎంత చక్కగా చక్కని నిజం చెప్పారో అనిపించింది.

—పేజీలు తిప్పుతూనే ఉన్నాను. నాజీవితంలోకి వచ్చి నన్నూ నాఇంటినీ ఏలే సామ్రాజ్ఞికోసం అన్వేషణ సాగిస్తూనే ఉన్నాను.

అదుగో అప్పుడు కనిపించింది ఆ అమ్మాయి ఫోటో- 'భీతహరిణేక్షణ' అన్నమాట పుస్తకాలలో చదువుకోవటమేగాని ప్రత్యక్షంగా చూసి ఎరగను. కానీ ఇపుడీ అమ్మాయి ఆ పదానికి అందమైన నిర్వచనంలా, సికార్పయిన అర్థంలాగా నాముందు నిలబడి ఉంది. రెంపకు చేరడేసి కళ్ళతో, కళ్ళ సరిహద్దుల్ని తీర్చిదిద్దిన ఆ కాటుకతో అందంగా ఉంది. ఆకట్టుకొనేలా ఉంది.

పేరు—రుక్మిణి.

వయసు—నాకన్నా తక్కువే!

చదువు—దాలినంత!!

ఇచ్చుకోగల కట్నం—'ఏమీలేదు!' అని ఉంది.

ఉలికిపడ్డాను—కట్నం ఇచ్చుకోలేమని రాయటమేనాకు చిత్రంగా తోచింది.

ఎలాటి రోజులివి! ఫాల్స్‌ప్రెస్టేజ్ ప్రపంచాన్ని రాజ్యంచేస్తున్న రోజులివి. అలాటి రోజుల్లో నీతిగా, నిజాయితీగా ఏమీ ఇచ్చుకోలేనని చెప్పుకోవడానికి ఎంత గుండెధైర్యం కావాలి! ఎంతటి నిజాయితీ కావాలి!!

నాకు ఆ అమ్మాయి, నా మనసుకు ఆమె నిజాయితీ నచ్చాయి.

ఆల్బంలో పేజీలు మరి తిప్పలేదు. సోమయాజులుగారికి చెప్పి అడ్రసు తీసుకున్నాను. రుక్మిణీగారి ఇంటికి వెళ్ళి అన్ని విషయాలు మాట్లాడుకొంటానని చెప్పాను. పెళ్ళి నిశ్చయమైతే అనుకొన్నట్లుగా అంతా ఇచ్చేస్తానన్నాను.

'మంచిద'ని నిండుమనసుతో దీవించారు సోమయాజులుగారు.

ఆ తర్వాత—

కథ నడవటానికి ఎక్కువకాలం పట్టలేదు. సూర్యాన్ని తీసుకుని రుక్మిణి వాళ్ళ ఇంటికివెళ్లాను. నాలుగు పోర్షన్లున్న ఇంట్లో వీళ్ళది ఒకదాంట్లో సగం పోర్షన్. తండ్రి ఎపుడో పోయారు. తల్లికివచ్చే పించనుమీదే కుటుంబం గడుస్తోంది. 'ఇప్పటికి గడుస్తోంది కానీ ఇంకెన్నాళ్లో ఇలాకూడా గడిచేలా లేదు!' అంది తల్లి కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ

చేతిలో కానీ లేదనీ, జీవితం అంటే ఆసక్తి చచ్చిపోయిందని ఎపుడైనా ఏదో క్షణంలో ఏదేవుడో ఆదుకోడా అన్న నమ్మకం బతుకును ఈడ్చుకొస్తున్నామని నిజాయితీతో కడుపుచించుకుని మరీ నా కళ్ళముందు వాళ్ళు తమ జీవితాన్ని పరిచారు.

రుక్మిణి నాకు నచ్చింది. పేరుకుతగ్గ నమ్రత ఆమెలో నాకు కనబడింది. ఏ భేషజమూ పోకుండా ఓకప్పు కాఫీ మాత్రమే ఇచ్చారు. నేను దీనికి జవాబుగా రుక్మిణినే పెళ్ళి చేసుకొంటానని మరీ మాట ఇచ్చివచ్చాను. ఇక మళ్ళీ వాళ్ళింటికి వెళ్ళింది నేను పెళ్ళిముహూర్తాన్ని నిర్ణయించుకొన్నాకనే. ఆ విషయం విని ఆతల్లి కన్నీరు పెట్టుకొంది. రుక్మిణి తన కళ్ళలోనే కృతజ్ఞతలు చెప్పుకొంది.

అపుడు బయటపెట్టాను నా మనసులోని కోరికను—"మీరేమీ అనుకోనంటే...రుక్మిణిని నేను కపోకసారి బయటకు తీసుకెళతా! యాజులు గారింటి వరకూ!..."అన్నాను.

పెళ్ళికాకముందు... పెళ్ళి సెటిలయ్యాకకూడా అమ్మాయిని అబ్బాయితో

పంపటానికి ఒప్పుకోరు చాలమంది! అయినా ఆవిడ ఏమీ అనలేదు.

రుక్మిణే అంది—"వెళ్ళొస్తానమ్మా! సోమయాజులుగారికి మనం ఎంతైనా రుణపడి ఉంటాం! ఆ సంగతి చెప్పివస్తా!"

ఆ తల్లి 'సరే'నంది,

నేనూ, రుక్మిణీ వెళ్ళి సోమయాజులుగారికి పెళ్ళి సెటిలయిన సంగతి చెప్పాం. ఆయనెంతో సంతోషించారు. భార్యను పిలిచి మా ఇద్దర్నీ పరిచయం చేశారు. ఆ దంపతుల్నిచూసి నాకెందుకో వాళ్ళ కాళ్ళకు దణ్ణం పెట్టాలనిపించింది నేను దణ్ణంపెడుతుండే రుక్మిణీవచ్చి నాతో పాలు పంచుకొంది. రుక్మిణీమీద నాకు నమ్మకం రెట్టింపయింది.

తిరిగి రాబోతుంటే-నేనే ఆగి జేబులోంచి కవరు తీశాను. అందులో వెయ్యి న్నూట పదహార్లున్నాయి. ముందనుకొన్న ఫీజే అది! సోమయాజులుగారికి అందించ బోయాను. ఆయన నవ్వుతూ నిలబడ్డారు. కాని తీసుకోలేదు.

రూపాయినోటు చేత్తో పట్టుకుని నిలబడితే వందచేతులు ఒక్కసారి మీద పడి లాక్కునిపోయే రోజులివి. నా అంతట నేనే ఆయనకు వెయ్యికి మించిన మొత్తాన్ని ఇస్తోంటే ఆయన అందుకోనేలేదు. నాకు చిత్రంగా తోచింది అదే అన్నాను.

"పెళ్ళిరోజున ఇద్దువుగానిలే. ఉంచు! ఇపుడెన్ని ఖర్చులు ఉంటాయో! నా సంగతి ఆఖరికి అట్టిపెట్టు!" అన్నాడాయన నవ్వుతూ.

డబ్బులివ్వకుండానే తిరిగి వచ్చేశాం, నేనూ, రుక్మిణీనూ!

ఆ తర్వాత మా ఇద్దరిపెళ్ళి ఇంకో మూడురోజులుందనగా వెళ్ళి ఆయనను పిలిచాం నేనూ, సూర్యమూ వెళ్ళి.

"మంచిది నాయనా! ఒక మంచి ఆశయంతో పెళ్ళి చేసుకుంటున్నావు! సంతోషం! కాని ఒకటి గుర్తుంచుకో అనవసరమైనవాటికి డబ్బు ఖర్చుపెట్టి ఇబ్బందులపాలవకు! వీలైనంత తక్కువ ఖర్చుపెట్టుకో!" అన్నారు సోమ యాజులు.

బయటకు వచ్చాక సూర్యం పకపక నవ్వాడు — "పొదుపు చెయ్యమంటు న్నాడా గురుడు! ఆయనకు ఇవ్వాల్సిన డబ్బు ఎగగొట్టడం దగ్గర మొదలుపెట్టు నీ పొదుపు!" అన్నాడు.

నాకు చిన్నతనంగా అనిపించింది. చికాగ్గా అనిపించింది! సూర్యం చెప్పినట్లు చేస్తే రేపెప్పుడూ నేను అద్దంలో నాముఖాన్నే చూసుకోలేనన్నది సత్యం! అంత కృతఘ్నం కాని నేరమది!

కానీ నా అభిప్రాయాన్ని సూర్యం ముందు వ్యక్తం చేయలేదు నేను. విలువలు ఏవీ లేవంటున్న వాడిముందు ఇలాంటివి చెప్పి నవ్వులపాలు కావటం ఇష్టం లేదు నాకు.

—పెళ్ళయిపోయింది.

'యాంటీ మ్యారేజ్ బ్యూరో' పుణ్యమాని నేనూ, రుక్మిణీ ఏకమయ్యాము. రుక్మిణి మెడలో మూడుముళ్ళు వేశాక సోమయాజులుగారి దగ్గరకు వెళ్ళి దణ్ణం పెట్టాము. అంత హడావిడిలోకూడా నేను నా పంచె మడతలలోంచి తీసి వెయ్యి న్నూట పదహార్లకవరు ఆయనకి అందించబోయాను. సోమయాజులుగారు అదేమీ పట్టించుకోలేదు. మరీ ఎక్కువ స్ట్రెస్ దానికే ఇస్తే. అందరికీ విషయం తెలుస్తుం దని నేను ఊరుకుండిపోయాను.

రుక్మిణిని నాకు అందించిన రుణం వెంటనే తీర్చుకొనే అవకాశం నాకెందుకు ఇవ్వటంలేదో నాకు అర్థం కావటంలేదు.

అందుకే....

పెళ్లయిక రెండోరోజునే మళ్లీ యావెళ్లా మేం ఇద్దరమూ.

సోమయాజులుగారు లేరప్పుడు. అంతక్రితం ఎపుడైనా ఒకసారి తొంగి చూసి చిరునవ్వులు మాత్రం చిందించి వెళ్లే సోమయాజులుగారి ఇల్లాలు ఆ రోజున మమ్మల్ని సాదరంగా ఆహ్వానించారు. కూర్చున్నాక టిఫిన్, టీ ఇచ్చారు. అప్పటికి ఇంకా ఆయన రాకపోయేసరికి జేబులోంచి కవరు తీశాను.

ఆవిడ చిరునవ్వునవ్వారు.

"అది ఇవ్వాల్సింది నువ్వుకాదు!" అందావిడ. ఆ మాటకు అర్థం తెలీలేదు నాకు. నా ముఖంలోకి ప్రశ్నచదివిందేమో అమె, నవ్వుకొంటూ ఇంట్లోకి వెళ్లి తిరిగి వచ్చింది. ఈ సారి అమె చేతిలో ఒక కవరుంది. "ఇది ఇవ్వాల్సింది మేం!" అంటూనే అమె ఆ కవరు రుక్మిణికి అంగించారు.

రుక్మిణి విప్పిచూస్తే. ఆ కవరులో రెండువేలరూపాయలకు ఓ చెక్కు ఉంది. ఉలికిపడ్డాను! సూర్యం ఈ క్షణంలో ఉండి ఉంటే....అనిపించింది. అయినా ఆవిడ దేనికి ఇస్తున్నట్లు ఇదిమాకు!.... అదే అడిగాను.

ఆవిడ చిన్నగా నిట్టూర్చారు.

ఆ నిట్టూర్పు వెనక ఆవిడ చెప్తున్న గతకాలపు కథ వాసన ఏదోనాకు స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. ఎదలోతుల్లోంచి ఉబికివస్తున్న వ్యధకు ఆవిడ ఆ క్షణంలో అక్షరరూపం కల్పిస్తోందనీ నాకు తెలుస్తూనే ఉంది.

"దాదాపు ఆరేళ్లకిందటి సంగతినాయనా! మా అమ్మాయి అపుడే పెళ్లీడు కొచ్చింది. తిరగని ఊళ్లులేవు. తగిన సంబంధాలు చెప్పమని అడగనివారంటూలేరు. సంబంధాలు ఎలా కుదురుతాయో, ఇందరి పెళ్లిళ్లు ఎలా అవుతున్నాయో అర్థంకాని పరిస్థితి ఏర్పడిపోయింది మాకు! ఆ సమయంలోనే ఓ సంబంధం కుదిరింది. అబ్బాయి లక్షణంగా ఉన్నాడు. ఇంజనీరు. దాదాపు రెండువేలజీతం. పెళ్లిచూపులకు అమ్మాయిని వాళ్లఊరికే తీసుకెళ్లాం. అమ్మాయి నచ్చింది వాళ్లకు నలభైవేలదగ్గర కట్నం కూడా సెటిలయింది. సంబరంలో తిరుగుముఖంపట్టాం. అపుడు జరిగింది ఆ యాక్సిడెంట్! మేం వస్తున్న బస్సుకు వెనకనున్న ఓలారీ, దాన్ని ఓవర్‌టేక్ చెయ్యాలని ప్రయత్నిస్తూ. ఈ బస్సును గుద్దేసింది. ఆ యాక్సిడెంట్‌లో మేం మిగిలాం. మా అమ్మాయి మాత్రం...." ఆవిడ చెప్పలేక ఆగిపోయింది. కన్నీటి తెరగ ఆవిడ చెప్తున్న కథకు అర్థం అయింది.

క్షణం తర్వాత ఆవిడ సంబాళించుకొంది.

'అమ్మాయి పెళ్ళికి దాచిన కట్నం మిగిలింది. అమ్మాయిపెళ్ళి చేయాలనే తపన మిగిలింది. అందుకే ఆకోరిక తీర్చుకొనేందుకే- ఇంకెవరూ మాకు కన్నబిడ్డలు లేకపోవడంతో-ప్రపంచంలో పెళ్ళికానివాళ్లంతా మన బిడ్డలేనన్న ధోరణిలో ఈ బ్యూరో పెట్టారాయన! ఇలాగ కొందరు జంటల్ని అయినా కలిపితే, కనీసం వచ్చే జన్మలోనైనా....'

ఆవిడ మళ్ళీ మాటల్ని మింగేసింది.

కానీ, రుక్మిణికిచ్చిన రెండువేల మాటేమిటి?

అది మా అమ్మాయికోసం దాచిన కట్నం డబ్బుమీద వడ్డీ!

పెళ్లి జరగనప్పుడు ఇక కట్నం ఖర్చేమిటి?, అందుకే దాన్ని బాంకులో వేశాం. కట్నం తీసికొని పెళ్లిచేసుకొనే దంపతులనుంచి ఫీజు వసూలుచేస్తున్నాం. మీలాగ కట్నంతీసుకోని దంపతులకు అడబ్బుమీద వడ్డీని కానుకగా అందిస్తున్నాం. అందుకే ఆ డబ్బు మీకే..." అందావిడ.

నాకు చిత్రంగా తోచింది-ఆవిడ చెప్తున్నది వింటూంటే.

తమ జీవితంలోని విషాదాన్ని దిగమింగుకొని, ఇతరులకోసం శ్రమిస్తూ తమ డబ్బు వాళ్లకోసం ఖర్చుపెట్టే ఇలాంటి పిచ్చిదంపతులూ ఉంటారా? అని పించింది నాకు!

నా సందేహానికి జవాబు ఇస్తున్నట్లుగా-'ఉంటారు'! అంటున్నట్లుగా సోమ యాజులుగారు పట్టుపంచెతో ఇంట్లోకివస్తూ కనిపించారు.

ఒక్కసారిలేచి, ఒక్కడుగు ముందుకువేసి, ఆయనకు రెండు చేతులూ ఎత్తి నమస్కారం చేశాను.

ఆయన కళ్లల్లోంచి జారుతున్న కన్నీరు మా ఇద్దరి జీవితాలూ సుఖమయం కావాలని ఆ దంపతులు చిలికిస్తున్న అక్షింతల చిరుజల్లులుగా తోచాయి నాకు. ●